Samen werkt

ONDERZOEK EN PRAKTIJK IN CO-CREATIE VOOR EEN GOED LEVEN

Publieksjaarverslag 2024

ONTDEKT. ONDERZOEKT. ONTWIKKELT.

viveon

ACADEMISCHE WERKPLAATS

'S HEEREN LOO - VU

Samen werkt

Voorwoord door Carlo Schuengel

Mt-lid, academisch leider

In 2024 hebben we bij Viveon gemerkt: samen werkt. Het is de moeite waard, al vraagt het tijd, overleg en ruimte voor elkaars verschillen. Mensen met een verstandelijke beperking, naasten, zorgprofessionals, bestuurders en onderzoekers spreken niet vanzelf dezelfde taal – maar in het gesprek proberen we elkaar steeds beter te begrijpen.

Zoals een zaadje dat in de aarde rust, begon ieder project klein met een idee. Door samenwerking, voeding vanuit de praktijk en zorgvuldige aandacht groeide het uit tot iets tastbaars: kennis die wortel schiet, die werkt — en werkt voor mensen.

2024 eindigde mooi met de promotie van Esther Bisschops. Aan de wieg van de oprichting van Viveon stond de vraag "Wat te doen met onvrijwillige zorg?" Daar worstelden 's Heeren Loo en andere zorgorganisaties toen mee. Na het eerste project van Baukje Schippers werd de samenwerking landelijk uitgebouwd. Esthers promotie in 2024, en de focus op implementatie, is daarom een belangrijke mijlpaal voor haar én voor Viveon.

Ook in 2025 zoeken we de samenwerking op, onder meer met de andere Academische Werkplaatsen in het land. Dit helpt om de meest relevante vragen te formuleren en baanbrekend onderzoek te doen met duurzame impact op het veld. Want dat is wat ons drijft: het verlangen om écht het verschil te maken voor mensen die onze zorg nodig hebben.

Namens het team van Viveon,
Carlo Schuengel
Mt-lid, academisch leider

Samen bouwen aan de toekomst van zorg en wetenschap

Voorwoord door Bas Bijl

Mt-lid

In een wereld die voortdurend verandert, waar de uitdagingen in de zorg groot zijn en de mogelijkheden nog groter, ligt de kracht van vooruitgang in samenwerking. Als mt-lid van Viveon en manager wetenschappelijk onderzoek en kennisbeleid bij 's Heeren Loo heb ik het voorrecht te werken aan de toekomst van de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Een toekomst die we gezamenlijk vormgeven, door wetenschap en praktijk met elkaar te verbinden en altijd het gesprek aan te gaan met degene voor wie we het doen: de cliënten, hun naasten, de zorgprofessionals.

Bij Viveon zetten we ons dagelijks in om wetenschappelijke kennis niet alleen te verzamelen, maar ook betekenisvol te maken. Onderzoek moet de zorg raken en verbeteren, de werkvloer versterken en professionals voorzien van inzichten en handvatten die hun werk effectiever en impactvoller maken. Het zijn de zorgprofessionals, samen met ons, die de ruggengraat vormen van het systeem dat we willen verbeteren. En het is hun inzet die bijdraagt aan wat uiteindelijk telt: een goed leven voor mensen met een verstandelijke beperking en hun naasten.

Die verandering begint bij samenwerking. Niet alleen tussen disciplines, maar juist ook met de mensen die de zorg dagelijks dragen: ervaringsdeskundigen, zorgverleners, beleidsmakers. In dit netwerk van kennis en ervaring ontstaan de inzichten die er echt toe doen. We leren van elkaar en creëren ruimte voor perspectieven die anders misschien niet gehoord zouden worden – of je nu onderzoeker, zorgprofessional of naaste bent.

Ik zie dat dáár de kracht van een academische werkplaats als Viveon ligt: in de wisselwerking tussen weten en doen. Waar theorie wordt getest, gedeeld en toegepast. Waar vraagstukken uit de praktijk het vertrekpunt zijn. Het vraagt om geduld, om experimenteren, om leren van wat niet werkt – en vooral om een gedeeld doel: een wereld waarin iedere zorgprofessional en ieder gezin de juiste steun krijgt, precies op het juiste moment. Ik ben trots om daar elke dag mijn steentje aan bij te dragen. Met enthousiasme zie ik de verdere ontwikkeling tegemoet en de impact die we samen kunnen realiseren.

Bas Bijl
Mt-lid

Samen werkt – co-creatie in actie

Inleiding

'Samen werkt' is het centrale thema van dit publieksjaarverslag. Niet gekozen als slogan achteraf, maar als rode draad die zichtbaar werd in de manier waarop we in 2024 samen leerden, onderzochten en ontwikkelden.

Co-creatie als uitgangspunt

Bij Viveon zijn we ervan overtuigd dat samenwerking niet alleen essentieel is, maar ook de drijvende kracht achter onze projecten. Samen met mensen met een verstandelijke beperking, hun naasten en zorgprofessionals ontwikkelen we kennis die bruikbaar en betekenisvol is. Dit doen we met respect voor elkaars perspectieven, vertrouwen en ruimte om echt naar elkaar te luisteren. Co-creatie is niet slechts een concept, het is het fundament van ons werk. Elke stap in ons proces — van het formuleren van onderzoeksvragen tot het ontwikkelen van kennisproducten — is een gezamenlijke inspanning die leidt tot zorg die daadwerkelijk werkt.

Samen denken, samen doen

In 2024 zagen we hoe co-creatie tot leven kwam in verschillende projecten. Zo kwamen we samen in de broedplaats over complexe scheidingen, waar ambulant begeleiders, behandelaars en experts uit het veld gezamenlijk nieuwe elementen voor hun aanpak verkenden. Op de Researchdag werkten acht academische werkplaatsen samen aan toekomstvisies op passende zorg. In het project Ouders in Evenwicht waren ouders actief betrokken bij het ontwikkelen van de Burn-on tool, en in het implementatieonderzoek van Esther Bisschops bepaalden zorgprofessionals gezamenlijk hoe methodes werkbaar kunnen worden in de praktijk.

Wat we leerden

Echte samenwerking vraagt iets van ons allemaal: tijd, vertrouwen en ruimte om écht naar elkaars verhaal te luisteren. Maar het brengt ook iets voort wat je nooit alleen kunt maken: kennis die klopt, omdat ze van iedereen is. Het proces van samen denken, samen doen, heeft ons laten zien dat de antwoorden op de meest complexe zorgvragen vaak te vinden zijn in het gesprek tussen praktijk en wetenschap, tussen ervaring en expertise.

Van kennis naar bruikbare oplossingen

Ook in 2024 hebben we bij Viveon ervaren dat het niet alleen om kennis gaat, maar om de toepassing ervan in het dagelijks leven van mensen. Samen met cliënten, naasten en zorgprofessionals werkten we niet alleen aan kennis, maar vooral aan bruikbare oplossingen die het leven van mensen verbeteren. Kennis die leeft, groeit en écht bijdraagt aan zorg die werkt.

"Je kan een prachtige methode ontwikkelen en onderzoeken of deze effectief is, maar het is vooral belangrijk dat het gebruikt gaat worden in de praktijk."

Esther Bisschops
Senior onderzoeker bij Viveon

Samen wortelen

Broedplaats behandeling en begeleiding bij complexe scheidingen

Reflectie op scheidingen met oog voor het hele systeem

Op 25 januari 2024 organiseerde Viveon een multidisciplinaire broedplaats rondom het thema complexe scheidingen. De broedplaats als methode is voor Viveon wat vruchtbare aarde is voor een zaadje: een plek om ideeën te laten wortelen; we plantten gezamenlijk de eerste zaadjes voor een nieuwe leeractiviteit. Door vanuit meerdere perspectieven te kijken, groeide er inzicht in wat nodig is bij gezinnen waar scheiding samengaat met een verstandelijke beperking. Deze broedplaats werd een vruchtbare bodem — een stevige ondergrond waarop nieuwe kennis kan groeien.

Expertisecentrum Jeugd van 's Heeren Loo nam het initiatief voor deze bijeenkomst en kwam voort uit vragen van het themanetwerk Intensieve Ambulante Gezinsbehandelaren. Tijdens de sessie werd ingezoomd op situaties waarin ouders door ernstige en aanhoudende conflicten het belang van hun kind én elkaar uit het oog verliezen. Binnen gezinnen waarin een verstandelijke beperking meespeelt – bij ouders of kinderen – vraagt dit om extra aandacht, betrokkenheid en maatwerk.

De broedplaats gaf professionals uit verschillende vakgebieden de kans om samen na te denken over de ingewikkelde situaties in gezinnen. Deelnemers keken of de ideeën uit het programma Kinderen uit de Knel ook in deze situatie gebruikt kunnen worden. Dit programma, ontwikkeld door het Lorentzhuis en het Kind en Jeugd Trauma Centrum in Haarlem, helpt om schadelijke patronen tussen ouders te doorbreken en de positie van het kind te versterken.

Groepsgewijze aanpak als inspiratie

Margreet Visser, één van de ontwikkelaars van Kinderen uit de Knel, deelde haar ervaringen met de effectieve groepsgewijze aanpak en het zichtbaar maken van interactiepatronen. Haar bijdrage gaf waardevolle aanknopingspunten voor hoe deze werkwijze vertaald kan worden naar gezinnen waarin ook sprake is van een verstandelijke beperking of zwakbegaafdheid. Daarbij werd benadrukt hoe belangrijk het is om systemisch te blijven kijken: niet alleen naar het individu, maar naar het hele netwerk rondom het kind.

Op weg naar nieuw leeraanbod

De opbrengsten van deze broedplaats vormen de basis voor een nieuwe leeractiviteit, die aansluit bij het thema Ontwikkelen & Leren. Hiermee wil Viveon bijdragen aan het versterken van het handelingsrepertoire van ambulante medewerkers. Het sluit ook aan bij de ambitie van 's Heeren Loo om passende zorg en begeleiding zoveel mogelijk in de thuissituatie te realiseren.

"In de broedplaats onderzochten we of de uitgangspunten van het Programma Kinderen uit de Knel, zoals 'werken in groepen' en 'destructieve patronen erkennen en verminderen' te gebruiken zijn voor de behandeling en begeleiding van cliënten met een (licht) verstandelijke beperking in complexe gezinssituaties."

Margreet Visser

GZ Psycholoog. Expertisecentrum Jeugd, 's Heeren Loo

Samenwerken aan passende zorg

Researchdag 2024

Op 4 april organiseerde Viveon de jaarlijkse Researchdag van de Associatie van Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperkingen (AAWVB). De bijeenkomst vond plaats in het Planetarium in Amsterdam — een plek waar het draait om zicht krijgen op wat groter is dan wijzelf. Dat past bij het doel van deze dag: samen zoeken naar richting en ruimte binnen het thema passende zorg. Acht academische werkplaatsen kwamen samen onder dezelfde sterrenhemel, met één centrale vraag: wat verstaan we onder passende zorg en hoe dragen we daar samen aan bij?

Creatieve expositie van toekomstdromen

De academische werkplaatsen brachten hun visie op passende zorg op creatieve wijze tot leven. De AWVB kookte een wetenschappelijk onderbouwd recept met zorgvuldig gekozen ingrediënten, terwijl AW Sterker op Eigen Benen een kleurrijke legostad bouwde, compleet met plekken voor gezonde leefstijl, leren van data en inclusief onderzoek. Hun uiteenlopende presentaties lieten niet alleen de breedte van het begrip passende zorg zien, maar onderstreepten ook het belang van co-creatie in het vormgeven ervan.

Passende zorg als ecosysteem

Viveon bracht voor deze dag planten mee – niet zomaar decoratie, maar een levende metafoor. Elke plant heeft iets anders nodig om te kunnen groeien: de ene verlangt zon, de andere schaduw; de ene floreert op vochtige aarde, de andere op droge grond. Net zo heeft elke cliënt zijn of haar eigen voorwaarden nodig om tot bloei te komen.

Voor Viveon is passende zorg geen vastomlijnd recept, maar een ecosysteem in beweging. Een systeem waarin cliënten, naasten en zorgprofessionals elkaar beïnvloeden, voeden en ondersteunen – zoals planten, aarde, water en zonlicht dat doen in de natuur. Passende zorg vraagt om een rijk palet aan methodieken, als goed gekozen tuingereedschap. En om aandacht voor wederzijdse afhankelijkheid: als een onderdeel verandert, heeft dat effect op het geheel.

Door dit beeld tastbaar te maken met echte planten, gaf Viveon handen en voeten aan een visie: passende zorg groeit niet vanzelf, maar heeft tijd, zorg en de juiste omgeving nodig. Elk zaadje vraagt om een andere aanpak — en juist daarin ligt de kracht van een duurzaam systeem.

Reflectie op context en implementatie

Tijdens de paneldiscussie kwam naar voren dat passende zorg wetenschappelijk onderbouwde interventies vraagt én inzicht in context. Vooral in langdurige zorgsituaties is die context cruciaal. Het gaat dan niet alleen om de cliënt en diens naaste, maar ook om medebewoners, buurtbewoners en de samenleving als geheel. Zorg speelt zich immers altijd af binnen een netwerk. Dat vraagt om dialoog, om gezamenlijk afwegen en om oog voor wat er echt speelt op de werkvloer én in het leven van mensen.

Dat is precies de insteek van het gezamenlijke onderzoeksprogramma Passende Zorg van de academische werkplaatsen. Onderzoek naar wat werkt en voor wie wordt daarin gekoppeld aan de vraag naar gezamenlijk beslissen en doelmatigheid.

Samen vernieuwen

Symposium over het transformeren van zorgideeën naar blijvende verandering

Wat als idealen niet verwateren, maar uitgroeien tot iets dat echt werkt in de praktijk? Op 18 december verzamelden onderzoekers, zorgprofessionals en beleidsmakers zich rond precies die vraag, tijdens het symposium Effectieve zorgvernieuwing: van idealisme naar duurzame verandering.

Het symposium – georganiseerd ter gelegenheid van de promotie van Esther Bisschops – zoomde in op een herkenbaar dilemma: zorgprofessionals hebben vaak waardevolle ideeën voor vernieuwing, maar de weg naar blijvende implementatie is lang en soms frustrerend. Hoe houd je idealen levend, zonder voorbij te gaan aan de realiteit van de werkvloer? Wat is nodig om te zorgen dat vernieuwing niet incidenteel, maar structureel wordt?

Zorgvernieuwing vraagt om adem, én een lange adem

Een nieuwe methode bedenken is één ding. Maar haar onderbouwen, testen en uiteindelijk laten landen in de praktijk, dat vraagt tijd, geduld en samenwerking. Terwijl onderzoekers hun werk doen, draait de zorg gewoon door. Hoe houd je dan het vuur brandend? Hoe voorkom je dat een goed idee strandt voordat het de kans krijgt om te bloeien?

Aan de hand van de ontwikkeling van onder andere de MDET-methode, maar ook de ontwikkeling van de richtlijn Trauma en het programma Perspectief lieten de sprekers zien hoe onderzoek en praktijk elkaar kunnen versterken. Ze gingen in gesprek over wat zorgprofessionals nodig hebben om wetenschappelijke inzichten niet alleen te begrijpen, maar ook écht te gaan gebruiken in hun dagelijks werk. Denk aan ondersteuning, ruimte om te oefenen én geloof dat wat zij doen het verschil maakt.

Met dit symposium onderstreepten we het belang van duurzame kennisontwikkeling en het benutten van idealisme als motor voor structurele verbetering. Het werd een middag vol eerlijke reflectie, scherpe inzichten en gedeelde ambitie: zorgvernieuwing vraagt om tijd, lef en verbinding tussen praktijk en wetenschap.

"Zorgvernieuwing vraagt niet alleen om goede ideeën, maar ook om infrastructuur, vasthoudendheid en verbinding met de werkvloer."

Carlo Schuengel
Symposiumvoorzitter en academisch leider Viveon

Mijlpalen in lopend onderzoek – een greep uit de meerdere projecten van Viveon

4

Thema's

1. **Samen kiezen - Automomie en Vrijheid**
2. **Gezin, Zorg en Levensloop**
3. **Ontwikkelen en Leren**
4. **Infrastructuur en Datawetenschap**

1. Samen kiezen – Autonomie en Vrijheid

Zelf keuzes maken. Zeggenschap hebben over je eigen leven. Voor de meeste mensen is dat normaal, maar voor mensen met een verstandelijke beperking is dat geen vanzelfsprekendheid.

Van zaadje tot stevigheid

Binnen het thema Autonomie en Vrijheid onderzoeken we hoe mensen met een verstandelijke beperking – binnen hun mogelijkheden – zelf richting kunnen geven aan hun leven, in verbinding met de mensen om hen heen. We werken aan methoden die onvrijwillige zorg terugdringen, keuzemogelijkheden vergroten en zeggenschap versterken.

Samen nieuwe groeikansen voor erkende zorg: MDET en MAO krijgen subsidie

In februari kreeg Viveon goed nieuws: twee methodes die bijdragen aan meer autonomie en minder onvrijwillige zorg ontvingen een ZonMw-subsidie voor opname in de Databank Erkende Interventies Gehandicaptenzorg. Het gaat om MDET (Multidisciplinair Expertise Team) en MAO (Met Andere Ogen) — twee werkzame aanpakken die helpen om cliënten meer regie te geven in hun dagelijks leven.

Beide methoden zijn geworteld in de praktijk en gegroeid in nauwe samenwerking met begeleiders, gedragsdeskundigen en cliënten. Met deze subsidies kunnen ze verder rijpen en doorgroeien naar landelijke erkenning.

De kracht van zelfbepaling in de zorg – Jacqueline Tuyll van Serooskerken

Stap voor stap richting betekenisvolle verandering

In 2024 zette Jacqueline Tuyll van Serooskerken belangrijke stappen in haar onderzoek naar zelfbepaling voor mensen met (zeer) ernstige verstandelijke en meervoudige beperkingen. Ze werkte met veel passie aan de afronding van haar proefschrift, waarin ze niet alleen de wetenschappelijke kant van het onderzoek verwerkte, maar ook de toepassing ervan in de praktijk benadrukte. 2024 stond in het teken van de publicatie van haar laatste artikel en werkte ze verder aan de afronding van de inleiding en discussie van haar manuscript.

Wat dit onderzoek extra waardevol maakt, is haar focus op de ondersteuning van zelfbepaling bij mensen met een verstandelijke beperking. Ze schreef aan een werkboek voor ouders, gebaseerd op haar onderzoeksresultaten en verwacht de conceptversie in juni 2025 klaar te hebben. Jacqueline werkt nauw samen met een ervaringsdeskundig ouderpanel, dat niet alleen bijdraagt vanuit persoonlijke ervaringen, maar ook professionele inzichten in taalgebruik, inclusiviteit en vormgeving delen. Dit was voor haar een belangrijk onderdeel van de onderzoeksopzet, omdat het de perspectieven van de ouders zelf centraal stelt.

"Zelfbepaling is een gevoelig en veelzijdig thema"

"De gesprekken met de ouders uit het panel zijn enorm inspirerend," zegt Jacqueline. "Wat zij vertellen, sluit mooi aan bij mijn onderzoek. Ouders weten vaak het beste wat hun kind nodig heeft, maar ervaren ook veel uitdagingen. Daarnaast kan het lastig zijn om hardop uit te spreken dat je als ouder bepaalde dingen van je kind niet begrijpt. Zelfbepaling heeft zoveel meer lagen dan je in eerste instantie zou denken. Naast praktische behoeften spelen ook stigma, geloof en de blik van de buitenwereld een rol. Wat ik ook niet had verwacht, was hoe moeilijk het kan zijn voor ouders om aan te geven dat de zorg zwaar is, of om hulp te vragen. Dat kan voelen alsof je toegeeft dat je minder van je kind houdt, terwijl dat absoluut niet het geval is. Dit maakte voor mij duidelijk hoe belangrijk het is om zelfbepaling in de zorg altijd breed te benaderen, met oog voor nuance en de unieke situatie van ieder gezin."

"Zelfbepaling heeft zoveel meer lagen dan je zou denken. Het is een gevoelig thema, waarbij ouders vaak meer barrières ervaren dan we ons realiseren. Het gaat niet alleen om wat er praktisch nodig is, maar ook om de ruimte die we bieden om die behoefte hardop uit te spreken."

Jacqueline Tuyll van Serooskerken
Promovendus

Praktische impact van het onderzoek
Het onderzoek dat Jacqueline in 2024 uitvoerde, heeft direct impact op de praktijk. Door ouders handvatten te bieden om de psychologische basisbehoeften van hun kind (autonomie, verbondenheid en competentie) te ondersteunen, draagt ze bij aan een zorgzame en inclusieve benadering binnen de langdurige zorg. Het werkboek dat ze ontwikkelt, helpt ouders niet alleen om de behoeften van hun kind beter te begrijpen, maar biedt ook praktische tips om dit gesprek aan te gaan met zorgprofessionals.

Samen leven

2. Gezin, Zorg en Levensloop

Opgroeien doe je nooit alleen. Zeker niet als je extra zorg nodig hebt. Ouders, broers en zussen, grootouders en professionals vormen samen het wortelnetwerk waarin kinderen en volwassenen met een verstandelijke beperking zich ontwikkelen. Binnen dit thema onderzoekt Viveon hoe we dat netwerk kunnen versterken – niet alleen voor de persoon met een verstandelijke beperking, maar voor het hele gezin daaromheen.

De mantel meedragen
Naasten zijn vaak stille krachten. Ze dragen, steunen, plannen en blijven doorgaan. Maar wie zorgt er voor hen? In onze onderzoeken kijken we naar de impact van langdurige zorg op ouders en andere familieleden. We verkennen wat hen helpt om hun rol vol te houden: van het vroeg herkennen van signalen van burn-out tot het bieden van ruimte voor hun stem in zorgbeslissingen.

Netwerken van betekenis
In 2024 werkten we in meerdere projecten aan gezinsondersteuning in brede zin. Daarbij speelt ook de veranderende samenleving een rol. Nieuwe gezinsvormen, digitale communicatie en toenemende nadruk op zelf keuzes maken vragen om een frisse blik op wat ondersteuning betekent.

De projecten binnen dit thema laten zien dat échte ondersteuning niet ophoudt bij het individu, maar juist groeit wanneer ook de omgeving wordt gezien. Zo bouwen we samen aan veerkrachtige netwerken — waar zorg gedragen wordt in verbondenheid en waar ieder lid van het gezin zich gezien voelt.

Samen verwerken – kwaliteit van zorg bij psychotrauma

Traumaklachten en posttraumatische stressstoornis (PTSS) komen helaas vaak voor bij mensen met een verstandelijke beperking. Het verwerken van ingrijpende gebeurtenissen kan een enorme uitdaging zijn en vaak lukt dit niet zonder hulp. Wanneer trauma niet goed wordt verwerkt, kan het leiden tot psychologische klachten en verstoorde functies in het dagelijks leven.

De laatste jaren is er in de zorg en wetenschap steeds meer aandacht voor trauma, wat een belangrijke stap vooruit is. Hierdoor wordt trauma bij mensen met een verstandelijke beperking beter herkend en krijgen ze vaak sneller de juiste begeleiding en behandeling. Toch is er nog veel onbekend over trauma bij deze groep. Het is vaak niet duidelijk welke instrumenten en interventies zorgprofessionals kunnen inzetten bij trauma bij mensen met een verstandelijke beperking.

Samen zoeken naar antwoorden

Vanuit de praktijk kwam de vraag om de huidige inzichten over goede zorg voor trauma bij mensen met een verstandelijke beperking op een rij te zetten. Dit biedt zorgprofessionals, maar ook cliënten en naasten, handvatten om te begrijpen wat de beste aanpak is bij traumazorg. Hoe kunnen we als zorgprofessionals effectiever reageren? Wat is de rol van naasten? Wat is er wetenschappelijk bekend? Dit is het uitgangspunt voor ons project Kwaliteit van zorg bij psychotrauma, waarin we samen met het veld toewerken naar een richtlijn psychotrauma bij mensen met een verstandelijke beperking.

Samen onderzoeken, samen ontwikkelen

De eerste fase van het project bestond uit gesprekken met zorgprofessionals uit het veld, om de knelpunten in de dagelijkse zorgpraktijk rondom trauma te inventariseren. Via een online survey hebben we de ervaringen en urgentie van zorgprofessionals om een richtlijn voor traumazorg te ontwikkelen, in kaart gebracht. De resultaten waren duidelijk: de behoefte aan een praktische en wetenschappelijk onderbouwde richtlijn is groot.

Een richtlijn geeft zorgprofessionals en cliënten duidelijke adviezen, gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek, de kennis van professionals en de ervaringen van cliënten. Als zo'n richtlijn goed wordt toegepast, kan het de kwaliteit van de zorg verbeteren.

Samenwerken aan kwaliteit van zorg

In 2024 hebben we belangrijke stappen gezet in de ontwikkeling van een richtlijn voor de zorg bij psychotrauma voor mensen met een verstandelijke beperking. We stelden een werkgroep en klankbordgroep samen, bestaande uit zorgprofessionals van diverse beroepsverenigingen (NVO, NIP, NVP, NVPMT, NVAVG, FVB, BPSW) en zorginstellingen, zoals gedragsdeskundigen, artsen verstandelijke gehandicapten, vaktherapeuten en begeleiders. Deze samenwerking laat zien dat er veel steun is vanuit het werkveld voor de richtlijn en dat mensen goed op de hoogte zijn van de ontwikkeling ervan. Het biedt een stevige basis voor de invoering van de richtlijn in de praktijk en voor het verder verbeteren van de zorg voor deze kwetsbare groep.

Betrokken onderzoekers en zorginstellingen

Vanuit Viveon werken Manon Smit, Maaike van Rest, Carlo Schuengel, Anne Versluis, Melanie Smit en Britt Metselaar aan dit project. We werken samen met zorginstellingen zoals 's Heeren Loo, Amerpoort, Koraal, Prinsenstichting en de academische werkplaats Kajak. Zo vormen we een netwerk dat zich richt op het verbeteren van de traumazorg voor mensen met een verstandelijke beperking.

"De samenwerking met zorgprofessionals uit verschillende disciplines heeft niet alleen draagvlak gecreëerd, maar ook de betrokkenheid vergroot. Het is inspirerend om te zien hoe we gezamenlijk werken aan een richtlijn die echt verschil maakt in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking."

Manon Smit
Senior onderzoeker en projectleider

Weg vooruit

We blijven streven naar zorg die écht werkt en die mensen helpt hun leven weer op de rails te krijgen na traumatische ervaringen. Dit onderzoek is een belangrijke stap op die weg en we hopen dat de richtlijn voor traumazorg bij mensen met een verstandelijke beperking een waardevol hulpmiddel zal worden voor zorgprofessionals, cliënten en hun naasten.

Samen dragen – Ouders in Evenwicht: doorgaan als de kinderen voorgaan

In 2024 stond de zorg voor ouders van kinderen met een beperking centraal in het onderzoek van Viveon. Ouders dragen vaak een zware zorgtaak, maar moeten tegelijkertijd hun eigen leven, werk en gezin in balans houden. Het project Ouders in Evenwicht – doorgaan als de kinderen voorgaan onderzoekt wat ouders nodig hebben om niet alleen hun kind te ondersteunen, maar ook goed voor zichzelf te blijven zorgen.

Minisymposium

In 2024 deelden Nathalie Patty (promovendus), Minke Verdonk (ervaringsdeskundig projectlid) en Karen van Meeteren (ervaringsdeskundig projectleider) hun bevindingen tijdens een minisymposium op de European Academy of Childhood Disability-conferentie. Hier gingen zij in gesprek met collega's uit binnen- en buitenland over de uitdagingen die ouders tegenkomen. Dit leverde waardevolle inzichten op over hoe ouders beter ondersteund kunnen worden in hun zorgtaak. Ook werd besproken welke rol zorgprofessionals spelen bij het herkennen van signalen van overbelasting en hoe zij hierin kunnen bijdragen.

Het verhaal van ouders: een belangrijke stem

Naast wetenschappelijk onderzoek is er veel aandacht besteed aan de ervaringen van ouders zelf. In samenwerking met het Ervaringskenniscentrum (Sch)ouders werd een videopodcast ontwikkeld, waarin ouders openhartig spreken over hun ervaringen met burn-out. Deze verhalen laten zien dat burn-out bij ouders vaak niet zichtbaar is, maar wel diep ingrijpt op hun leven. Het project benadrukt dat zorg voor ouders geen bijzaak is, maar de basis van goede zorg. Wanneer ouders in balans zijn, versterkt dat de draagkracht van het hele gezin. Bekijk de videopodcast via deze pagina.

In het onderzoek naar burn-out bij ouders werd duidelijk dat het niet alleen voortkomt uit persoonlijke factoren, maar ook door bredere maatschappelijke structuren. Nathalie Patty legt uit: "Volgens ouders zouden brede, systeemgerichte benaderingen het meest passend zijn om burn-out bij ouders van kinderen aan te pakken." Dit inzicht heeft geleid tot de ontwikkeling van de Burn-on tool. Deze tool helpt ouders van kinderen met een intensieve zorgvraag en zorgprofessionals bij het herkennen van burn-outklachten en biedt handvatten voor het voorkomen of omgaan met burn-out.

"Zorgprofessionals kunnen veel betekenen door alert te zijn op signalen van overbelasting bij ouders – én het gesprek daarover durven aan te gaan."

Nathalie Patty
Promovendus

Op 25 september 2024 werd de tool gelanceerd op de website van (Sch)ouders. Deze online tool biedt informatie, herkenbare verhalen en praktische tips aan ouders van zorgintensieve kinderen en de mensen om hen heen. De website is ontwikkeld in samenwerking met ouders, zorgprofessionals en ervaringsdeskundigen. Het platform biedt niet alleen kennis, maar ook erkenning en steun, zodat ouders zich gehoord en gesteund voelen. In 2025 zal het project zich verder richten op de implementatie van de Burn-on tool.

DigAble en het zaadje van verandering voor neurodivergente jongeren

In de steeds meer digitaliserende samenleving hebben jongeren met neurodivergentie, zoals ADHD, autisme, een verstandelijke beperking of leerproblemen, meer moeite met het vinden van hun weg online. Ze worden vaak geconfronteerd met obstakels die andere jongeren niet tegenkomen, zoals een gebrek aan weerbaarheid en kwetsbaarheid voor online risico's. Maar tegelijkertijd biedt de digitale wereld nieuwe mogelijkheden om mee te doen en zich te verbinden.

DigAble is een onderzoeksproject dat zich richt op deze paradox: hoe kunnen we neurodivergente jongeren ondersteunen in het benutten van de kansen die digitalisering biedt, terwijl we tegelijkertijd oog hebben voor de risico's? Het project onderzoekt wat deze jongeren, hun opvoeders, leerkrachten en zorgverleners nodig hebben om digitaal mee te doen. Waar liggen de uitdagingen en welke kansen kunnen we benutten?

Het project richt zich op de vraag hoe interventies en beleid specifiek kunnen aansluiten op de behoeften van deze jongeren, die vaak minder weerbaar zijn voor digitale risico's. "Het is belangrijk dat we dit onderzoek samen doen met de jongeren zelf en hun opvoeders," zegt Carlo Schuengel, als hoofdonderzoeker van DigAble. "We willen begrijpen wat deze groep nodig heeft, zodat we de juiste tools en maatregelen kunnen ontwikkelen."

Samenwerkingskracht voor een betere toekomst

DigAble kent verschillende samenwerkingen: onderzoekers van de Vrije Universiteit, Hogeschool Windesheim, Hogeschool Leiden en Universiteit Utrecht werken samen met maatschappelijke partners zoals de Oudervereniging Balans, Stichting Agora en de Koninklijke Bibliotheek. Deze samenwerking is essentieel, stelt Ina Koning, medeaanvrager van het project: "We weten niet goed of bestaande interventies voor digitale geletterdheid en mediawijsheid wel goed aansluiten bij neurodivergente jongeren. We willen precies begrijpen wat werkt, zodat we hen een goede digitale ervaring kunnen bieden."

Rustmoment voor ouders

Een interessante bevinding uit het onderzoek is de impact van digitalisering op ouders van neurodivergente jongeren. De balans tussen risico's en kansen blijkt voor ouders anders te liggen dan voor jongeren zelf. "Voor ouders kan het gebruik van digitale media soms zelfs een rustmoment zijn," zegt Koning. "Ouders ervaren de opvoeding als uitdagend, maar wanneer hun kind online is, kunnen ze even ademhalen. Dit laat zien hoe digitalisering voor deze gezinnen zowel voordelen als risico's met zich meebrengt."

Samen opvoeden
Online gedrag van kinderen begrijpen

In de digitale tijd waarin we leven, hebben kinderen niet alleen te maken met de wereld om hen heen, maar ook met een digitale omgeving die steeds meer verweven is met hun dagelijks leven. Van sociale netwerken tot online leren en gaming; digitale media spelen een enorme rol in hun ontwikkeling en interactie met de wereld. Het onderzoek Ouderschap en Online Gedrag van Kinderen richt zich op het digitale mediagebruik van kinderen, met en zonder neurodivergentie, en de invloed van ouders op dit gedrag.

De digitale wereld als kans en risico

Kinderen groeien op in een wereld waar digitale media een grote rol spelen. Dit biedt veel voordelen, zoals leren met educatieve apps en het maken van nieuwe vrienden online. Maar het heeft ook nadelen, zoals online pesten, te veel schermtijd en gevaarlijke inhoud. Ouders moeten hun kinderen helpen om goed om te gaan met digitale media.

Het onderzoek maakt gebruik van bestaande en nieuwe gegevens, zoals die uit het project In Kaart. Daarnaast werven we ook nieuwe gezinnen, die we op lange termijn blijven volgen. Door deze aanpak kunnen we gedetailleerd inzicht krijgen in de ervaringen van kinderen, zowel mét als zonder neurodivergentie, en hoe hun ouders hun mediagebruik vormgeven en begeleiden. Ons doel is om ouders handvatten te bieden waarmee zij de digitale wereld van hun kinderen op een gezonde manier kunnen begeleiden.

Het digitale evenwicht: het werk van promovendus Mariah Knezevic

Balanceren tussen risico's en kansen in de digitale wereld

Als promovendus richt Mariah Knezevic zich op het online gedrag van kinderen en de invloed van ouders op dit gedrag. Mariah onderzoekt hoe ouders hun kinderen kunnen ondersteunen in een wereld waarin schermgebruik onvermijdelijk is, zonder de risico's te negeren.

"Wat me het meeste motiveert in mijn werk, is het besef van de enorme invloed die digitale media hebben op het leven van kinderen. Het is mijn doel om wetenschappelijke kennis over het online gedrag van kinderen toegankelijk te maken, zodat ouders en beleidsmakers beter voorbereid zijn om de digitale wereld van hun kinderen veilig en positief te begeleiden."

In 2024 werkte Mariah aan een systematische review over de rol van ouders in het online schermgebruik van kinderen met neurodivergentie. Dit onderzoek biedt belangrijke inzichten over hoe ouders hun kinderen kunnen helpen navigeren door de digitale wereld. Mariah spreekt met ouders tijdens beurzen en evenementen om praktijkervaringen te verzamelen die het onderzoek verrijken.

"Het is mijn doel om wetenschappelijke kennis toegankelijk te maken voor ouders en zorgprofessionals, zodat zij kinderen effectief kunnen begeleiden in een digitale wereld die hen zowel kansen als risico's biedt."

Mariah Knezevic
Promovendus

Samen digitaal op bezoek – van corona naar het nieuwe normaal

Het coronavirus veranderde het dagelijks leven van heel veel mensen, maar voor mensen met een verstandelijke beperking waren de gevolgen extra groot. Vooral voor hen die in woonzorglocaties verblijven, waren de bezoekbeperkingen een ingrijpende maatregel. Vanaf maart 2020 was fysiek contact vrijwel niet meer mogelijk, waardoor bewoners en hun naasten plotseling van elkaar gescheiden waren. In plaats van fysiek op bezoek te kunnen gaan, moest men alternatieven zoeken in de vorm van digitaal contact.

Van fysieke afstand naar digitale verbinding

Dit leidde tot de vraag: hoe zorg je ervoor dat mensen met een verstandelijke beperking en hun naasten in contact kunnen blijven, ondanks de afstand?
In het project Digitaal op Bezoek onderzocht Viveon hoe mensen met een verstandelijke beperking digitaal contact ervaren en hoe woonzorglocaties dit contact kunnen ondersteunen. Dit mondde uit in een handreiking waarmee zorgprofessionals en familieleden personen met een beperking beter kunnen ondersteunen in het onderhouden van sociaal contact via digitale middelen.

Betekenis geven aan zorgdata – Lianne Bakkum

In 2024 ondersteunde onderzoekster Lianne Bakkum verschillende projecten binnen Viveon, waaronder het MDET-project Vrijheid en Veiligheid van Esther Bisschops en het PTSS-project van Anne Versluis. Ze werkte ook mee aan het project Meer Waarde uit Zorgdata Halen, samen met medewerkers van 's Heeren Loo, zoals datawetenschappers en IT-experts onder leiding van Bas Bijl. Het doel van dit project was zorgdata via de Cliëntendatabank (CDB) beter te benutten, waaronder het werken met ongestructureerde data zoals tekst uit rapportages en het Elektronisch Cliëntendossier (ECD). Dit leverde nieuwe inzichten op over adaptief gedrag en data-analyse, wat resulteerde in een artikel door Hinke Drijver en Lianne Bakkum.

Daarnaast werkte Lianne mee aan het project Digitaal op Bezoek, waar ze bijdroeg aan de wetenschappelijke publicatie. Haar eigen onderzoek richtte zich op jeugdbeschermingstrajecten van kinderen van ouders met een verstandelijke beperking, waarbij ze data van het CBS analyseerde.

Lianne Bakkum
Onderzoeker

Samen verbonden – digitaal contact in de praktijk

Rondetafelgesprekken brengen ervaringen en behoeften in kaart

In oktober bracht Viveon mensen bijeen rond het thema digitaal contact. Onder leiding van onderzoeker Eline Wagemaker en co-onderzoeker Benjamin van Ark gingen bewoners, naasten, begeleiders en managers met elkaar in gesprek over de wetenschappelijke bevindingen van het project.

Sinds corona is het gebruik van apps, berichtjes en beeldbellen toegenomen. Maar daarmee is ook de behoefte gegroeid aan ondersteuning: bij het lezen van berichten, het begrijpen van emoticons of het vinden van gespreksonderwerpen. Tijdens de bijeenkomsten werd nagedacht over hoe begeleiding dit kan ondersteunen, zonder bewoners nodeloos in te perken.

Privacy of veiligheid?

Een van de gespreksonderwerpen was het toezicht op digitaal contact. In 2020 vond 42% van de deelnemers toezicht wenselijk; in 2024 was dat gestegen naar 61%. Begeleiders maken zich zorgen over risico's zoals misbruik of verkeerde interpretaties. Tegelijkertijd blijft privacy een belangrijk recht. De gesprekken lieten zien hoe complex het is om hier een goede balans in te vinden.

Minder training, grotere noodzaak

Waar in 2020 nog 62% van de bewoners toegang had tot training over digitaal contact, was dat in 2024 gedaald naar 44%. Deelnemers benadrukten dat juist structurele aandacht en heldere ondersteuning het verschil kunnen maken. Niet alleen in digitale vaardigheden, maar ook in sociale verbondenheid.

Op basis van de inzichten uit deze rondetafelgesprekken actualiseert Viveon samen met vier andere academische werkplaatsen en het Nivel de handreiking en factsheet van het eerdergenoemde project Digitaal op Bezoek. Zie ook: Digitaal op bezoek bij mensen met beperkingen.

Samenwerken en leren vanuit ervaring – co-onderzoeker Benjamin van Ark

Vanuit het perspectief van de cliënt

Als co-onderzoeker helpt Benjamin onderzoekers om de wereld te zien door de ogen van de cliënt. Hij speelt een belangrijke rol in het begrijpelijk maken van onderzoeksresultaten en documenten voor de LVB-doelgroep. Daarnaast maakt hij video's, zoals 'Viveon-derzoekt!', waarin onderzoeksbevindingen op een toegankelijke manier worden gepresenteerd aan een breder publiek. Dit versterkt de impact van het onderzoek en maakt het inzichtelijk voor iedereen, ongeacht de achtergrond of beperking.

Samenwerken en leren van anderen

Benjamin is gepassioneerd over samenwerking en het leren van nieuwe inzichten: "Onderzoek is mijn passie. Ik hou van nieuwe dingen leren van anderen," vertelt hij. Binnen Viveon doet hij aan dataverzameling en -analyse, en helpt hij bij het interpreteren van informatie. In het project Digitaal Contact denkt Benjamin mee met het onderzoek door bijvoorbeeld mee te lezen en feedback te geven: "Waar loop je tegenaan, waar stoei je mee?" Ook met de organisatie van de Researchdag helpt hij door teksten te lezen die geschreven zijn voor mensen met een licht verstandelijke beperking: "Begrijpt de doelgroep de informatie? Is het makkelijk leesbaar?" Daarnaast helpt hij onderzoekers om hun interviews begrijpelijker te maken voor de LVB-doelgroep.

Benjamin van Ark begon in 2024 als onderzoeks-stagiair bij Viveon en werkt sinds 2025 één dag per week als co-onderzoeker. Drie dagen per week is hij ervaringsdeskundige bij 's Heeren Loo. Met zijn persoonlijke ervaring als iemand met een licht verstandelijke beperking (LVB) en autisme, biedt hij een waardevolle en unieke blik op het onderzoek bij Viveon.

Benjamin van Ark
Onderzoeksstagiair bij Viveon

Toegankelijk onderzoek voor iedereen

Benjamin heeft een grote interesse in IT en programmeren, en onderzoekt hoe technologie kan bijdragen aan het verbeteren van zowel zorg als onderzoek. "Ik wil onderzoek toegankelijk maken voor iedereen, vooral voor mensen met een beperking," zegt hij. Hij hoopt dat in de toekomst elk onderzoeksproject samen met ervaringsdeskundigen wordt uitgevoerd, zodat iedereen kan meedenken en meepraten. "Het belangrijkste is dat onderzoek niet alleen voor wetenschappers is, maar dat het echt nuttig is voor mensen die zorg krijgen," aldus Benjamin.

Samen groeien
3. Ontwikkelen en Leren

Een leven lang leren: het klinkt vanzelfsprekend, maar dat is het niet voor iedereen. Voor mensen met een verstandelijke beperking is leren vaak iets wat vraagt om maatwerk, om ruimte, om iemand die ziet wat wél kan. En ook zorgprofessionals willen blijven groeien — in hun vak, in hun blik, in wat ze kunnen betekenen.

Bij Viveon onderzoeken we wat er nodig is om leren mogelijk te maken, voor iedereen. Want leren stopt niet bij een diploma of een zorgplan. Het leeft op de werkvloer, in gezinnen, in gesprekken. Het ontkiemt waar mensen samen nieuwsgierig durven zijn. Ontwikkelen begint met zien wat mogelijk is — niet alleen in cijfers, maar in mensen.

Ruimte voor groei

Binnen dit thema richten we ons op zowel cliënten als professionals. Voor mensen met een beperking betekent dat: leerpotentieel in beeld brengen, passende ondersteuning bieden en ook onderzoek zélf toegankelijk maken. Voor zorgprofessionals gaat het om onderwijs dat aansluit bij hun praktijk — en om methodieken zoals Lesson Study, die helpen om samen te reflecteren en beter les te geven.

Projecten die het verschil maken

In dit hoofdstuk lees je hoe co-onderzoekers met een beperking leren interviewen en analyseren. Hoe een dynamische test het leerpotentieel van kinderen zichtbaar maakt. En hoe zorgverleners hun didactische vaardigheden versterken om kennis beter over te dragen. Elk project is een klein ecosysteem op zich — gevoed door samenwerking, vertrouwen en de overtuiging dat ontwikkeling altijd mogelijk is. Want wie de ruimte krijgt om te leren, groeit niet alleen zelf. Die laat ook anderen groeien.

Samen leren – werkplezier begint tijdens het leren

De laatste week van januari bracht twee betekenisvolle dagen samen: de Internationale Dag van het Onderwijs (24 januari) en de Dag van het Werkplezier in de Zorg (30 januari). Twee thema's die op het eerste gezicht misschien los van elkaar staan, maar die in de gehandicaptenzorg juist nauw verweven zijn. Want wie goed wordt voorbereid op zijn vak, ervaart meer werkplezier. En dat straalt weer af op de mensen voor wie we het doen.

Leren op de werkvloer

Veel zorgprofessionals beginnen hun loopbaan terwijl ze nog in opleiding zijn. Ze leren in de praktijk, via expertlessen en begeleiding van collega's. Dat vraagt iets van de ervaren zorgverleners die kennis overdragen — want onderwijzen is een ander vak dan zorgen.

Met behulp van de Lesson Study-methodiek onderzoeken we hoe zorgprofessionals zich kunnen ontwikkelen als onderwijsgever: samen lessen voorbereiden, uitvoeren, bespreken en verbeteren. Zo groeit niet alleen de student, maar ook de ervaren collega. Kennisoverdracht wordt zo een gezamenlijke zoektocht — en dat maakt het leerproces rijker en duurzamer.

Winst voor iedereen

Een goed begin in de zorg is goud waard. Voor de cliënt betekent het betere begeleiding. Voor de professional betekent het zelfvertrouwen en werkplezier. Als zorgorganisaties investeren in opleiden, oogsten ze méér dan vaardigheden: ze creëren een werkcultuur waarin mensen blijven leren, samen groeien en het beste uit zichzelf en elkaar halen.

Samen werken en samen leren – Lesson Study als kracht voor professionals

Lesson Study is een krachtige methodiek die oorspronkelijk uit Japan komt en inmiddels snel aan populariteit wint in Nederland. Naast het onderwijs wordt deze methode nu ook binnen onze sector toegepast.

De essentie van Lesson Study ligt in het idee van samenwerken en samen leren. In een cyclus van de methodiek werken zorgprofessionals gezamenlijk aan het verbeteren van hun vakinhoudelijke kennis en didactische vaardigheden. Ze ontwerpen gezamenlijk een les, testen werkvormen, reflecteren op hun aanpak, delen ervaringen in hun Lesson Study-team en passen de les hierop aan. Zo ontstaat er onderwijs dat steeds beter aansluit op de kennisbehoeften van de student.

Binnen het project Lesson Study van Viveon en 's Heeren Loo is de methodiek ingezet om de didactische en inhoudelijke ontwikkeling van zorgprofessionals te ondersteunen.

Samen kennis laten groeien – het werk van Simone van der Plas

Als adviseur kennisontwikkeling bij Viveon speelt Simone van der Plas een cruciale rol in het hele proces van kennisverzameling, -ontwikkeling en -verspreiding. Van het ophalen van kennisvragen uit de praktijk tot het daadwerkelijk onder de aandacht brengen van die kennis bij zorgprofessionals; het is een taak die niet alleen om geduld vraagt, maar ook om creativiteit en doorzettingsvermogen.

In 2024 heeft Simone zich vooral gericht op de evaluatie van de Lesson Study; een methodiek voor deskundigheidsbevordering van leraren; een cyclisch proces van lesontwerp, observeren en analyseren van lessen op basis van de behoeften van studenten. Tijdens de evaluatie werd deze onderwijskundige methodiek voor het eerst gebruikt door onderwijsgevende zorgprofessionals in de gehandicaptensector. Deze '(praktijk)experts' geven (online) les aan studenten praktijkleren die werkzaam zijn binnen 's Heeren Loo. Zij hadden echter behoefte aan didactische kennis en vaardigheden. De online onderwijsomgeving waarin zij les geven, vormde nog eens een extra uitdaging. Daarom onderzocht Simone of deze professionals door het volgen van de Lesson Study hun didactische kennis en vaardigheden ontwikkelden. Dat bleek inderdaad het geval. Deelnemers rapporteerden dat de Lesson Study bijdroeg aan hun didactische kennis, zoals kennis over de opzet van een lesplan, het formuleren van leerdoelen, instructie en het belang van evaluatie, en aan digitale vaardigheden. Ook leidde de Lesson Study tot een verandering van hun competentie: experts gaven aan dat zij didactische kennis gemakkelijker konden vinden én beter konden inschatten welke didactische kennis zij zelf hadden en welke aanvullende didactische kennis nodig is voor een expertles.

"Wat mij drijft, is de uitwisseling van kennis tussen wetenschap en praktijk. Aan beide zijden is veel kennis aanwezig. Echter, we hebben elkaar nodig voor het toetsen van bewuste of onbewuste aannames. Zo leren we, ontwikkelen we kennis en sluiten we steeds beter aan bij wat cliënten en professionals in de praktijk nodig hebben."

Simone van der Plas
Adviseur kennisontwikkeling en senior onderzoeker

Samen onderzoeken – leren met hoofd én hart

In maart startte Viveon met een bijzondere training voor (jong)volwassenen met een verstandelijke beperking: Ervaringsdeskundigheid in Onderzoek. Niet om vragen te beantwoorden, maar om ze zélf te leren stellen. Niet om onderzocht te worden, maar om zélf onderzoeker te worden.

De training is ontwikkeld door de Academische Werkplaats Leven met een Verstandelijke Beperking (AWVB, onderdeel van Tranzo – het wetenschappelijk centrum voor zorg en welzijn van Tilburg University) en opent de deur naar de wereld van onderzoek. Deelnemers leren hoe wetenschappelijk onderzoek werkt, hoe je een goede vraag stelt, hoe je gegevens verzamelt en hoe je die samen analyseert. Het zijn de eerste stappen op een pad waarin ervaringskennis en wetenschap elkaar echt ontmoeten.

Een onderzoeksteam waar iedereen telt

Na de training stroomde één van de deelnemers door als co-onderzoeker binnen Viveon. Samen met een buddy van de Vrije Universiteit vormt deze ervaringsdeskundige een onderzoeksteam: een duo dat samen vragen stelt, plannen maakt, data verzamelt en resultaten beschrijft. In de toekomst kan deze co-onderzoeker zelf ook co-trainer worden en zo de volgende generatie ervaringsonderzoekers inspireren.

"Ik vind het een uitdaging om de mensen die onderzocht worden juist ook te betrekken in het onderzoek en ze mee te nemen in de afwegingen die bij wetenschappelijk onderzoek komen kijken."

Eline Wagemaker
Senior onderzoeker

Naar écht inclusief onderzoek

Het project is een samenwerking tussen Eline Wagemaker, Maaike van Rest en ervaringsdeskundigen van 's Heeren Loo – Midden Nederland. Hun gezamenlijke inzet zorgt ervoor dat ervaringsdeskundigheid niet alleen gehoord wordt, maar ook richting geeft aan hoe onderzoek wordt gedaan. Want onderzoek is pas compleet als de mensen over wie het gaat er zélf onderdeel van zijn. En als kennis groeit uit gedeelde ervaring, dan groeit ook het vertrouwen, de relevantie en de impact.

Samen in beeld – leerpotentieel zichtbaar maken

Scientist-practitioner en promovendus Marja Eding over dynamisch testen bij kinderen met een verstandelijke beperking

Wat als je wel kunt leren, maar het niet kunt zeggen? Voor kinderen met een matige tot ernstige verstandelijke beperking is dat vaak de realiteit. Hun mogelijkheden worden regelmatig onderschat, omdat standaard intelligentietests niet aansluiten bij hun manier van denken, communiceren of leren.

Marja Eding besloot het anders aan te pakken. In haar Delphi-studie, gepubliceerd op 12 september, onderzocht zij samen met 37 experts hoe je leerpotentieel wél betrouwbaar kunt meten.

Kijken naar hoe iemand leert

De uitkomst van het onderzoek is helder: dynamisch testen biedt nieuwe mogelijkheden. In plaats van alleen te meten wat een kind op een bepaald moment kan, kijkt deze testmethode ook hóe een kind leert als het ondersteuning krijgt.

"Dynamisch testen geeft een beter beeld van wat kinderen met een verstandelijke beperking kunnen leren dan traditionele tests. Het maakt het onzichtbare zichtbaar."

Marja Eding
Scientist-practitioner en promovendus

Samen met het expertpanel ontwikkelde Marja een prototype van een dynamisch testinstrument, gebaseerd op de Zwitserse Analogical Reasoning Learning Test (ARLT). Die werd aangepast voor gebruik bij kinderen die niet of nauwelijks verbaal communiceren.

Een brug naar passend onderwijs

De eerste pilotstudies leverden hoopvolle inzichten op. De test laat niet alleen cognitieve mogelijkheden zien, maar ook hoe kinderen reageren op instructies, welke aanpak werkt en waar ruimte zit voor groei. Zo ontstaat er een brug tussen het kind en het onderwijssysteem. Een brug die beter past, recht doet aan mogelijkheden en begeleiders handvatten geeft voor ontwikkeling.
Marja werkt samen met haar team aan de verdere verfijning van het instrument en aan een test van de bruikbaarheid en waarde. Het doel: een praktisch toepasbare test die gebruikt kan worden in speciaal onderwijs en zorginstellingen. Zodat kinderen gezien worden voor wie ze zijn — en voor wat ze kunnen worden.

Samen luisteren: mentale gezondheid meten met een app

Wat maakt een goede dag? Hoe voel je je nu, straks, vanavond? Het zijn simpele vragen die grote betekenis hebben voor mensen met een verstandelijke beperking, maar die niet altijd gemakkelijk beantwoord kunnen worden. Toch is dat precies wat de dagboekmethode, ook wel bekend als experience sampling, mogelijk maakt: door gedurende de dag meerdere keren vragen te stellen over stemming en welzijn, ontstaat een gedetailleerd beeld van het dagelijks leven.

In 2024 heeft Viveon, samen met het team ervaringsdeskundigen van 's Heeren Loo, de effectiviteit en bruikbaarheid van deze digitale methode onderzocht voor mensen met een verstandelijke beperking. In het project testten we apps die gebruikers helpen hun gevoel en ervaringen gedurende de dag bij te houden. Wat blijkt? Met de juiste ondersteuning kunnen veel mensen met een verstandelijke beperking goed gebruik maken van zulke apps en ervaren ze meer grip op hun eigen welzijn.

Wat maakt de methode zo waardevol?

De kracht van experience sampling ligt in de mogelijkheid om veranderingen in het welzijn van mensen over de dag te volgen. Doordat de methode herhaaldelijk en in real-time gegevens verzamelt, ontstaat een rijk en concreet beeld van hoe iemand zich voelt – en niet alleen op het moment, maar ook over de tijd. Dit geeft zorgprofessionals waardevolle inzichten in het dagelijks functioneren van cliënten, waardoor de zorg beter kan worden afgestemd op hun behoeften.

Een toolbox voor mentale gezondheid

Uit ons onderzoek Meten van stemming met smartphone-apps blijkt dat deze methode veel mogelijkheden biedt, maar dat er ook nog vragen zijn over de beste manier om de apps in te zetten voor deze doelgroep. Daarom werken we aan de ontwikkeling van een toolbox met experience sampling-methoden, die speciaal is afgestemd op de behoeften van mensen met een verstandelijke beperking. Deze toolbox bestaat uit verschillende apps, richtlijnen en aandachtspunten, zodat zorgprofessionals en onderzoekers deze methode effectief kunnen gebruiken om het welzijn van cliënten beter te begrijpen en te ondersteunen.

Samen meten – de weg naar begrip en ondersteuning

Psychometrische kwaliteiten van het Diagnostisch Instrument Adaptief Gedrag (DIAG)

Adaptief gedrag betekent dat iemand goed kan functioneren in de samenleving en kan meedoen in het dagelijks leven. Het gaat om vaardigheden zoals communiceren, zelfzorg, sociale interacties en omgaan met de wereld om ons heen. Mensen met een verstandelijke beperking kunnen moeite hebben om deze vaardigheden te ontwikkelen, maar met de juiste hulp kunnen ze belangrijke stappen maken in hun zelfredzaamheid en deelname aan de samenleving.

Daarom is het belangrijk om eerst vaardigheden te meten zodat je zorg en ondersteuning kan aanpassen aan cliënten in de gehandicaptenzorg, het Diagnostisch Instrument Adaptief Gedrag (DIAG). Het DIAG is door Hinke Drijver, scientist-practitioner bij Viveon en Advisium, ontwikkeld om deze vaardigheden op een betrouwbare manier te meten bij mensen met een matige tot ernstige verstandelijke beperking. Het DIAG geeft zorgprofessionals en onderzoekers inzicht in de vaardigheden van cliënten en helpt bij het stellen en evalueren van begeleidingsdoelen. Het doel is niet alleen om gedrag te meten, maar ook om praktische en persoonlijke doelen voor begeleiding te stellen. Dit maakt het DIAG belangrijk voor zorgprofessionals en cliënten, omdat het hen helpt meer controle te krijgen over hun leven.

Hinke Drijver: "Iedereen heeft recht op een juist en kloppend beeld van functioneren. Dat konden we tot nu toe eigenlijk niet goed waarmaken voor mensen met een verstandelijke beperking, omdat er geen goed instrument was om vaardigheden te meten." Hinke werkt met haar team aan een nieuw instrument om adaptieve vaardigheden te meten bij mensen met een matige tot zeer ernstige verstandelijke beperking.

"Meten is niet alleen getailleerde cijfers verzamelen, het is begrijpen en ondersteunen. Het DIAG is een instrument dat de weg wijst naar een zorg die zich aanpast aan de unieke behoeften van elke cliënt, zodat zij zich in hun eigen tempo kunnen ontwikkelen en deelnemen aan het dagelijks leven."

Hinke Drijver
Scientist-practioner en promovendus

De kracht van meten

Met het DIAG kunnen begeleiders samen met cliënten het adaptieve gedrag in verschillende fases meten. Deelnemers vullen het DIAG samen met hun zorgprofessionals in. In combinatie met andere meetinstrumenten biedt dit een volledig beeld van de vaardigheden van de cliënt. Dit helpt om betrouwbare resultaten te krijgen en geeft inzicht voor de praktijk. Zo is het ontwikkeld om belangrijke dagelijkse vaardigheden te meten, zoals zelfzorg, communiceren en omgaan met technologie. Voor de 68.000 Nederlanders met een matige tot ernstige verstandelijke beperking is dit essentieel. Het DIAG helpt zorgprofessionals te zien wat iemand wel kan, zodat ze passende hulp kunnen bieden en ruimte voor ontwikkeling geven. Dit zorgt ervoor dat mensen zich kunnen ontwikkelen en mee kunnen doen in het dagelijks leven.

Door samen te werken met zorginstellingen zoals 's Heeren Loo, krijgt het DIAG niet alleen een wetenschappelijke basis, maar wordt het ook toepasbaar in de zorg, waar het de kwaliteit van leven voor mensen met een verstandelijke beperking kan verbeteren. Het DIAG helpt zorgprofessionals beter te begrijpen wat cliënten nodig hebben, zodat ze zorg kunnen bieden die echt bij hen past. Uiteindelijk is het DIAGplatform (www.diagplatform.nl) de online plek geworden waar onderzoekers, zorgprofessionals en mensen met een verstandelijke beperking elkaar kunnen ontmoeten. Op dit platform vinden ze het DIAG, onderzoeksresultaten, praktische toepassingen en richtlijnen voor gebruik.

Samen herkenning en behandeling van PTSS bij mensen met een licht verstandelijke beperking

Bij mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB) wordt posttraumatische stressstoornis (PTSS) vaak niet herkend, terwijl juist deze groep extra kwetsbaar is voor trauma's. Daarom ontwikkelde scientist-practitioner Anne Versluis een PTSS-screener die speciaal is afgestemd op deze doelgroep. De screener werd getest op gebruiksvriendelijkheid en op psychometrische kenmerken zoals betrouwbaarheid en voorspellende waarde. Zo ontstond in 2024 een hulpmiddel dat zorgprofessionals helpt om PTSS sneller en beter te signaleren en passende zorg op tijd in te zetten. In korte tijd werd deze al duizenden keren gedownload.

Hoewel EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing) steeds vaker als succesvolle behandeling voor PTSS wordt gezien, is er nog geen onderzoek naar de effectiviteit van deze therapie voor mensen met een LVB en ernstige gedragsproblemen. Haar onderzoek bestudeert daarom of een intensieve EMDR-behandeling met roterende therapeuten ook bij deze groep effectief is en biedt tegelijkertijd een waardevolle bijdrage aan het vakgebied.

Toekomstige impact: beter inzicht en betere zorg voor mensen met LVB

Het onderzoek van Anne heeft niet alleen als doel de diagnostiek en behandeling van PTSS bij LVB-patiënten te verbeteren, maar ook om zorgprofessionals praktische handvatten te bieden die hen helpen om diagnoses te stellen en de behandeling effectief toe te passen. Het onderzoeksproject zorgt ervoor dat er meer inzicht komt in de complexe relatie tussen PTSS en LVB en legt daarmee de basis voor verbeterde zorg voor deze groep.

"Het was geweldig om te zien hoe de screener niet alleen werd gebruikt, maar ook werd omarmd door de zorggemeenschap," zegt Anne. Ze ontwikkelde ook een website met video's en handleidingen om de tool toegankelijk te maken voor iedereen.

Anne Versluis
Promovendus en scientist-practitioner

Samen een stap verder in diagnostiek voor sociale informatieverwerking

Sociale InformatieVerwerkingsTest voor (Jong)Volwassenen met een LVB: SIVT-V

In het SIVT-V-project ontwikkelen we een nieuw diagnostisch hulpmiddel voor (jong)volwassenen met een licht verstandelijke beperking (LVB). Het is een project van Marieke Werkman en Maaike van Rest, in samenwerking met andere organisaties. De Sociale InformatieVerwerkingsTest voor (Jong)Volwassenen met een LVB (SIVT-V) is een uitbreiding van een eerdere versie die werd ontwikkeld voor kinderen en jongeren van 8 tot 17 jaar. Er was steeds meer behoefte aan zo'n instrument voor volwassenen met LVB, omdat sociale informatieverwerking vaak problemen geeft, zoals agressie of moeilijkheden in de omgang met anderen.

De SIVT-V helpt om beter te begrijpen hoe volwassenen met LVB sociale situaties zien en verwerken. Dit helpt zorgprofessionals om gerichter begeleiding te geven. Zo kunnen ze begrijpen waarom iemand sociaal onhandig is of agressief gedrag vertoont in bepaalde situaties.

Van theorie naar praktijk: participatief onderzoek

De eerste stap in de ontwikkeling van de SIVT-V was een literatuurstudie naar sociale informatieverwerking bij volwassenen met LVB en gedragsproblemen. Dit deden we door participatief actie-onderzoek, waarbij ervaringsdeskundigen uit de praktijk betrokken werden. Deze aanpak zorgt ervoor dat het nieuwe instrument niet alleen wetenschappelijk goed onderbouwd is, maar ook aansluit bij de dagelijkse praktijk.

Van filmen naar testen: de creatie van een interactieve test

Focusgroepen en gesprekken met (jong)volwassenen, hun begeleiders en andere betrokkenen gaven ons nieuwe inzichten in sociale problemen die zij tegenkomen in hun dagelijks leven. De verzamelde gegevens zetten we om in materiaal als video's van sociale situaties. Deze vormden de basis voor de SIVT-V. In 2024 is de SIVT-V afgenomen bij ongeveer 60 (jong)volwassenen met LVB en 300 zonder LVB. Acteurs bootsten scenario's na die zich in het dagelijks leven van volwassenen met LVB kunnen voordoen. Vervolgens zagen deelnemers deze video's en konden vertellen wat zij zelf zouden doen of denken in dergelijke situaties. Ook werden er aanvullende vragenlijsten ingevuld over gedrag, IQ en functioneren. Focusgroepen met ervaringsdeskundigen en gedragsdeskundigen gaven waardevolle feedback over de praktijk van het instrument.

"Het zien van de filmpjes door participanten bracht mooie reacties. Van hoe herkenbaar de situaties zijn, tot anekdotes die eraan raken. Mooi om de herkenbaarheid in thema's daadwerkelijk terug te horen."

Marieke Werkman
Senior onderzoeker

De filmdagen voor de SIVT-V gaven ons niet alleen de kans om scenario's te filmen, maar ook om te zien hoe dit proces samen met verschillende partners en experts uit de praktijk werd vormgegeven. Dankzij de samenwerking met acteurs, regisseurs en ervaringsdeskundigen is er een praktische test ontstaan die in de toekomst daadwerkelijk kan helpen voor zorgprofessionals. Een kijkje

achter de schermen kun je op onze website vinden bij The making of SIVT-V.

Na de ontwikkeling van het instrument testten we de eerste versie van de SIVT-V in een pilot op betrouwbaarheid. Na de pilot voerden we verbeteringen door en werd de SIVT-V genormeerd.

Samen veilig en sterk – psychomotorische therapie na seksueel trauma

Herstel van lichaamsbeleving en grenzen

Seksueel misbruik heeft ingrijpende gevolgen voor de lichaamsbeleving van mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB). Door het trauma raken ze vaak het contact met hun lichaam kwijt, wat hun vermogen tot emotieregulatie en het aangeven van grenzen aantast. De PMT-module Veilig en Sterk is speciaal ontwikkeld om dit contact te helpen herstellen en het dagelijks functioneren te ondersteunen.

Samen werken aan herstel

De module is ingebed in een co-creatief project waarin cliënten, begeleiders, therapeuten en naasten samenwerken aan herstel. Vanuit een combinatie van praktijkervaring, onderzoek en ervaringskennis wordt voortdurend geleerd en verfijnd.

Boostersessie Veilig en Sterk na seksueel trauma brengt praktijk en ervaring samen

Op 18 november kwamen psychomotorisch therapeuten en ervaringsdeskundigen bijeen voor een verdiepende boostersessie rond Veilig en Sterk. In dialoog

en oefening werden ervaringen gedeeld en werkvormen uit de derde fase van de module (rond lichaamsbewustzijn, spanningsregulatie en grenzen) actief verkend. Deze samenwerking levert waardevolle inzichten op voor de bredere zorgpraktijk en draagt bij aan op maat gemaakte therapieën voor mensen met LVB die seksueel misbruik hebben meegemaakt.

Herstel in beweging – de kracht van psychomotorische therapie: Marieke Leeflang

Herstel begint in het lichaam

Scientist-practitioner Marieke Leeflang is gepassioneerd door iets dat vaak onzichtbaar blijft: de diepgaande gevolgen van seksueel misbruik voor mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB) en hoe psychomotorische therapie (PMT) kan bijdragen aan herstel. Haar promotieonderzoek richt zich op de PMT-module Veilig en Sterk, een lichaamsgerichte benadering die mensen helpt opnieuw contact te maken met hun lichaam, hun grenzen te voelen en hun kracht terug te vinden.

In het project Veilig en Sterk na seksueel trauma volgen Marieke en haar team 12 participanten die psychomotorische therapie ontvangen van 12 therapeuten van 's Heeren Loo. Herhaalde metingen voor, tijdens en na de therapie geven inzicht in de veranderingen die plaatsvinden.

Een levend proces

Voor Marieke gaat het om meer dan alleen het meten van veranderingen. Herstel is voor haar een samenhangend proces. "Herstel is lichamelijk, relationeel, ervaringsgericht," zegt ze. Zo helpt Marieke cliënten stap voor stap weer vertrouwen te krijgen in hun lichaam. Door deze aanpak wordt de therapie niet alleen een hulpmiddel voor herstel, maar een ruimte waarin cliënten hun autonomie hervinden.

"Het mooiste is als de cliënt opnieuw regie, trots en kracht kan ervaren over zijn of haar eigen lichaam."

Marieke Leeflang
Scientist-practitioner en promovendus

4. Samen weten – Infrastructuur en Datawetenschap

In de gehandicaptenzorg worden dagelijks grote hoeveelheden gegevens verzameld: over ondersteuning, welzijn, communicatie, veiligheid en meer. Deze Routine Care Data (RCD) vormen een rijke voedingsbodem voor inzicht, mits we er zorgvuldig mee omgaan. Bij Viveon onderzoeken we hoe we deze gegevens kunnen benutten om inzichten te laten groeien uit data. Niet als doel op zich, maar als middel voor betere, zinnige zorg.

Data als basis voor betere zorg

Het project In Kaart is een register waar deelnemers zich doorlopend kunnen aanmelden om zodoende over jaren heen te volgen hoe het met hen of hun kinderen gaat. Hierbij gaat het om mensen met ontwikkelingsbeperkingen of -problemen en hun ouders. Dit helpt om patronen te herkennen, trends te begrijpen en ondersteuningsbehoeften scherper in beeld te krijgen. Datawetenschap maakt het mogelijk om zorg persoonlijker te maken, gericht op wat iemand écht nodig heeft — zonder extra belasting voor cliënten, naasten of zorgprofessionals.

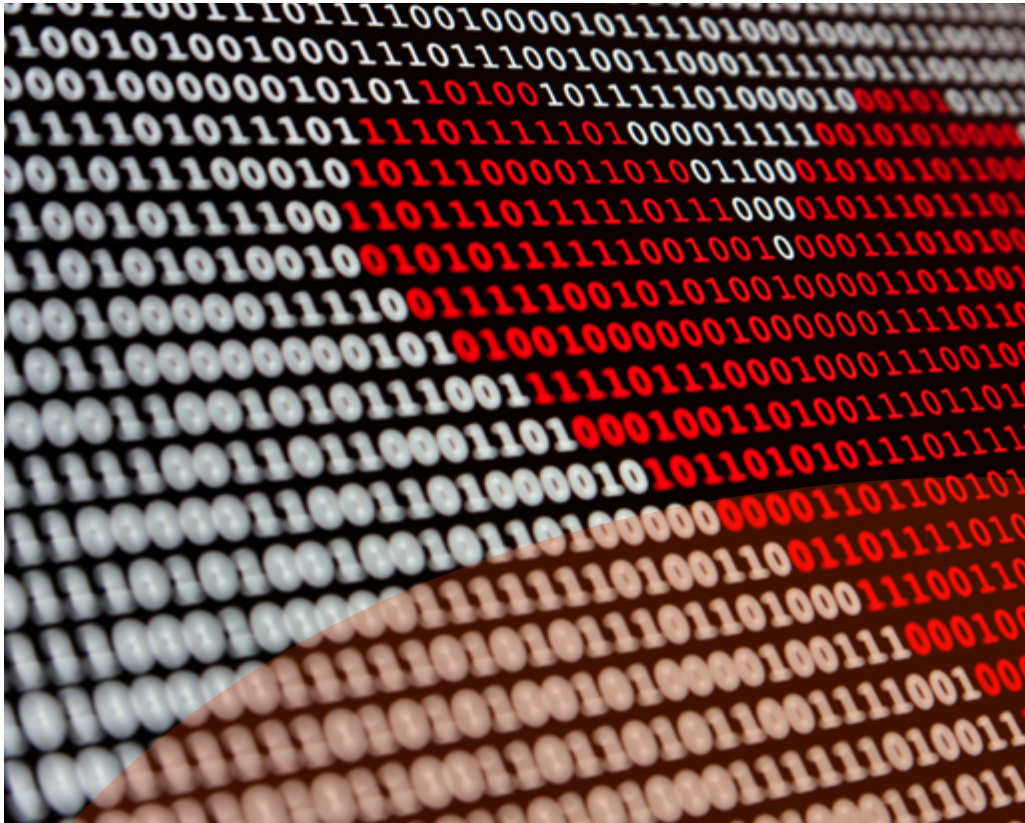

Betrekken begint bij vertrouwen

Data zijn pas betekenisvol als ze worden gebruikt mét, en niet alleen óver, mensen. Daarom betrekken we in ons werk mensen met een beperking bij elk stadium van het onderzoek. In een recente studie met mensen met een verstandelijke of visuele beperking dachten zij zelf actief mee over hoe hun gegevens gebruikt mogen worden, en wat daarvoor nodig is aan vertrouwen, zeggenschap en begrijpelijke communicatie. Deelnemers gaven aan dat ze in de meeste gevallen geen bezwaar hebben tegen dat gebruik. Integendeel, ze vinden het waardevol als hun gegevens helpen om de zorg te verbeteren. Maar dan wel op een voorwaarde: dat ze weten wat ermee gebeurt.

Deelnemers gaven duidelijke suggesties voor een zorgvuldige en respectvolle omgang met hun gegevens. Vraag bijvoorbeeld bij de intake of iemand wil meewerken aan toekomstig onderzoek. Leg in eenvoudige taal uit wat het onderzoek inhoudt. En – misschien wel het belangrijkste – betrek mensen bij het uitleggen van de resultaten. Het gaat niet alleen om het verzamelen van gegevens, maar ook om samen te kijken naar de betekenis ervan.

Samen In Kaart – met kennis uit de praktijk

Data met wortels in het echte leven

Wat In Kaart bijzonder maakt, is de stevige verankering in de praktijk. In plaats van alleen cijfers te verzamelen, luisteren we naar verhalen. Zo spelen ouders, zoals de leden van oudervereniging Balans, een centrale rol. Franca Leeuwis, projectleider, verwoordt het treffend.

"Ik vind het geweldig om elke dag met zoiets waardevols bezig te zijn: bijdragen aan oplossingen en goede ondersteuning voor mensen met ontwikkelingsproblemen."

Franca Leeuwis
Projectleider

Hun ervaringen vormen de voedingsbodem voor betekenisvolle interpretatie van de data — ze geven context, nuance en richting aan wat we zien.

Samen bouwen aan bruikbare inzichten

In Kaart is meer dan een database met mensen die regelmatig vragenlijsten invoeren en de gegevens die dit oplevert; het is een levend systeem dat groeit door samenwerking. Door data van verschillende doelgroepen — kinderen, volwassenen, ouders, en naasten — te bundelen, ontstaat een breder en rijker beeld. Het belangrijkste hierin is wederkerigheid: deelnemers krijgen zowel een algemene als persoonlijke terugkoppeling. Zo ontstaat vertrouwen en wordt data een gedeelde bron van kennis en vooruitgang.

Samen implementeren – van wetenschappelijke kennis naar dagelijks gebruik

Van 22 tot 26 januari 2024 stond de Week van de Implementatie in het teken van het versterken van implementatiekennis binnen de zorg. Het Nederlands Implementatie Collectief (NIC) organiseerde tijdens deze week landelijke activiteiten en workshops en ook bij Viveon staken we onze handen uit de mouwen om kennis over implementatie te delen en verder te ontwikkelen.

Het belang van goed implementeren

In het project Vrijheid en Veiligheid onderzoekt Viveon hoe zorgprofessionals methoden kunnen implementeren die helpen om onvrijwillige zorg te verminderen. Maar zoals Esther Bisschops, onderzoeker bij Viveon, terecht stelt: "Je kan een prachtige methode ontwikkelen en onderzoeken of deze effectief is, maar het is vooral belangrijk dat het gebruikt gaat worden in de praktijk." De focus ligt dan ook niet alleen op de theorie, maar op het creëren van werkbare oplossingen die in de dagelijkse zorg daadwerkelijk impact maken.

Van visie naar werkelijkheid – aandacht voor implementatie om vrijheid te vergroten: Esther Bisschops

Van vrijheid dromen naar vrijheid creëren

Vrijheid van cliënten ontstaat niet vanzelf. Het vraagt om bewuste keuzes van zorgprofessionals, om onderzoek én om mensen die ervoor zorgen dat goede ideeën ook echt landen in de praktijk. Esther Bisschops, in 2024 nog promovendus en inmiddels adviseur kennisontwikkeling en onderzoeker bij Viveon, onderzocht hoe je dat doet: effectieve methoden voor vergroten vrijheid en afbouw van onvrijwillige zorg zó implementeren dat ze ook het verschil maken voor mensen met een verstandelijke beperking.

Vanuit ervaring weet Esther hoe belangrijk vrijheid is. In haar project Vrijheid en Veiligheid stond de praktijk van zorgorganisaties centraal. Esther werkte samen met zorgprofessionals, ervaringsdeskundigen en onderzoekers aan de implementatie van drie methoden:

- het Wegingskader, een digitale tool waarmee begeleiders het perspectief van cliënten meewegen bij beslissingen over onvrijwillige zorg;
- Met Andere Ogen, een methode die begeleiders helpt kritisch te kijken naar hun eigen handelen door observatie en reflectie;
- en de methode Multidisciplinair Expertise Team (MDET), waarbij experts vanuit verschillende achtergronden advies geven over het afbouwen van onvrijwillige zorg.

In verschillende zorgorganisaties testten deelnemers de methoden in de praktijk. Samen vormden zij een leerwerkgemeenschap, waar ze actief onderzochten wat er nodig is om de methoden niet alleen te begrijpen, maar ook te implementeren. Haar onderzoek laat zien dat het bieden van vrijheid en vrijwillige zorg iets is dat in het dagelijks handelen van zorgteams verankerd moet worden. En zoals bij alles dat je wilt laten groeien, vraag het om aandacht, tijd en de bereidheid om samen te blijven leren.

Samen werken aan kennis en impact – een overzicht van al onze projecten

Een overzicht van alle lopende en afgeronde projecten is te vinden op onze projectpagina.

Samen kennis delen – een overzicht van al onze publicaties

Een overzicht van alle Viveon-publicaties van 2024 is te vinden op onze publicatiepagina.

Samen verankerd in de landelijke kennisinfrastructuur

Samenwerking binnen de academische werkplaatsen

Viveon ontvangt structurele financiering van ZonMw in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Deze financiering maakt deel uit van het programma Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperking, waarin Viveon samenwerkt met zeven andere academische werkplaatsen. Deze werkplaatsen vormen gezamenlijk de Associatie van Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperkingen (AAWVB).

De AAWVB bestaat uit de volgende werkplaatsen:

- Leven met een verstandelijke beperking
- Sterker op Eigen Benen
- GOUD
- Affect-us
- Verstandelijke Beperking & Geestelijke Gezondheid
- EMB
- Ben Sajet Centrum
- Viveon

Samen vormen deze werkplaatsen een netwerk dat zich richt op de duurzame verbinding tussen praktijk, beleid, onderwijs en onderzoek binnen de gehandicaptenzorg. Deze samenwerking biedt een solide basis voor kennisdeling, het ontwikkelen van gezamenlijke onderzoeksagenda's en de landelijke implementatie van effectieve interventies.

Samenwerking aan de toekomst van zorg voor mensen met een verstandelijke beperking: Viveon en de kenniscoalitie

Viveon speelde een actieve rol in de totstandkoming van een landelijke kennisagenda voor mensen met een verstandelijke beperking. De kennisagenda werd in 2024 uitgebracht door landelijke partijen, de werkgevers in de zorg (Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland; VGN), het instituut voor kennisverspreiding in de langdurige zorg Vilans, onderzoeksfinancier ZonMw en de Associatie van Academische Werkplaatsen voor mensen met een verstandelijke beperking (AAWVB).

Vijf thema's zullen de komende jaren (2024 – 2029) gezamenlijk aangepakt worden. Dit is niet alleen een voornemen voor de toekomst. Al in 2024 leverde Viveon tal van bijdragen, zoals hieronder samengevat onder de thema's van de kenniscoalitie.

1. Complexe gezondheids- en ondersteuningsvragen

Viveon breidde in 2024 haar betrokkenheid bij het thema van complexe gezondheids- en ondersteuningsvragen verder uit. In samenwerking met zorgprofessionals en onderzoekers droeg Viveon bij aan de ontwikkeling van tools en methodieken die bedoeld zijn om zorgprofessionals te ondersteunen in het omgaan met de uitdagingen die gepaard gaan met complexe zorgvragen.

Dit gebeurde onder andere door het testen en implementeren van methodieken zoals Met Andere Ogen en MDET, die gericht zijn op het verbeteren van de kwaliteit van zorg en het afbouwen van onvrijwillige zorg. Viveon droeg bij aan het onderzoek naar effectieve zorgmodellen die passen bij de complexe behoeften van mensen met een verstandelijke beperking. Dit werd onder andere zichtbaar in het ontwikkelen van richtlijnen en het uitvoeren van praktijkonderzoek, zoals bij de psychomotorische therapie Veilig en Sterk en de PTSS-screener.

2. Digitalisering en automatisering van leven en werk

Ook digitalisering en automatisering kwamen in 2024 steeds centraler te staan. Het project Digitaal op Bezoek, waarin Viveon een leidende rol speelt, toonde aan hoe digitale oplossingen het leven van mensen met een verstandelijke beperking kunnen verbeteren, vooral als fysieke bezoeken moeilijk of niet mogelijk zijn. Door samen te werken met verschillende zorginstellingen en academische werkplaatsen, kon Viveon niet alleen kennis ontwikkelen over de implementatie van digitale oplossingen, maar ook de effecten ervan in de praktijk onderzoeken. Dit project zorgde niet alleen voor directe impact op de zorgverlening, maar leverde ook bredere inzichten op die de komende jaren ingezet kunnen worden voor meer digitale inclusie in de zorg.

3. Samenwerken met en rond de persoon

Bij Viveon staat de samenwerking met en rond de persoon centraal. In 2024 verdiepte Viveon zich verder in het verbeteren van de zorg door nauwere betrokkenheid van naasten en ervaringsdeskundigen. In projecten zoals Ouders in Evenwicht en de Burn-on tool werkte Viveon, in samenwerking met ouders, zorgprofessionals en onderzoekers, aan het bieden van tools die ouders helpen om te zorgen voor hun eigen welzijn, terwijl ze tegelijkertijd zorgdragen voor hun kinderen. Het betrekken van ervaringsdeskundigen bij de ontwikkeling van deze hulpmiddelen leidde tot praktische en waardevolle inzichten die de zorg voor ouders en kinderen verbeteren.

4. Organisatie van passende zorg en ondersteuning

Viveon werkte in 2024, samen met andere academische werkplaatsen, aan een veldraadpleging naar methodieken die passende zorg op een doelmatige manier mogelijk maken. Dit vormt de opstap naar gezamenlijk onderzoek waarin de doelmatig en het zorgvuldig omgaan met mensen en middelen een belangrijk onderdeel vormen.

5. Leren en ontwikkelen

Onderzoek en ontwikkeling zijn bij Viveon onlosmakelijk met elkaar verbonden. In 2024 werkte Viveon aan het ontwikkelen van leerwerktrajecten voor zowel zorgprofessionals als studenten. Door samen te werken met onderwijsinstellingen en onderzoekers is Viveon erin geslaagd om theorie en praktijk op een waardevolle manier met elkaar te verbinden. Initiatieven zoals de inzet van parent-educators in de opleiding van artsen en orthopedagogen, Lesson Study-methodiek en de Broedplaats over Begeleiding en behandeling bij complexe scheidingen zorgden niet alleen voor een verdieping van kennis. Deze projecten geven ook een impuls aan de toepassing van nieuwe kennis in de zorg. Daarnaast ontwikkelden Viveon en de academische werkplaats GOUD samen de cursus voor implementatiemedewerkers: Implementeren kun je leren. Deze cursus geeft een impuls aan het planmatiger — en hopelijk succesvoller — inzetten van kennis en tools voor betere zorg en meer doelmatigheid.

Krachtige samenwerking met brede impact

In 2024 is ook vanuit Viveon intensief samengewerkt met de andere academische werkplaatsen om te komen tot een gezamenlijk onderzoeksprogramma, dat mede een antwoord geeft op de kennisagenda van de landelijke kenniscoalitie. Dit onderzoeksprogramma wordt in 2025 gelanceerd.

Samen vooruit

Wat groeit er in 2025?

In 2024 hebben we bij Viveon zaadjes geplant: ideeën, samenwerking en toewijding aan betekenisvolle zorg. Nu kijken we naar 2025, het jaar waarin we de vruchten van ons werk verder gaan oogsten. We staan aan de start van nieuwe stappen, nieuwe samenwerkingen en nieuwe inzichten. 2025 wordt het jaar waarin we niet alleen verder bouwen op wat we al hebben bereikt, maar waarin we ook met nieuwe energie, nieuwsgierigheid en vastberadenheid verder zullen groeien.

Onze to-do list voor 2025 is gevuld met doelen die ons niet alleen uitdagen, maar ook motiveren om telkens opnieuw de grenzen van onze kennis en praktijk te verkennen. Samen met cliënten, naasten en zorgprofessionals blijven we zoeken naar wat werkt — én wat we nog beter kunnen doen. We willen een cultuur blijven creëren waarin verwondering ruimte krijgt en waar we lef hebben om in de praktijk te blijven leren, te experimenteren en nieuwe vragen te stellen.

Bij Viveon vertrouwen we op de kracht van samenwerking en het gezamenlijke proces van ontdekken, groeien en leren. Daarom gaan we in 2025 door met het versterken van de netwerken die we al hebben opgebouwd, door kennis te delen en te verrijken en vooral door deze kennis concreet toepasbaar te maken voor iedereen die het raakt. We zullen niet alleen onze methodes verder ontwikkelen, maar vooral blijven zorgen dat ze ook echt werkend worden — in de handen van de zorgprofessionals en in de levens van de mensen die we ondersteunen.
Het is tijd om niet alleen te zaaien, maar ook te blijven investeren in het kweken en oogsten van inzichten die daadwerkelijk impact hebben. Dit is ons pad vooruit, samen.

Dankwoord

Iedereen doet mee

Bij Viveon geloven we in samen. In luisteren, vragen, leren en ontwikkelen. In ieders eigen verhaal en in het belang van wat we elkaar daarin te bieden hebben. Iedereen doet mee. En dat maakt ons sterk – als een veld vol gewortelde ideeën die, dankzij ieders inzet, konden uitgroeien tot iets tastbaars.

Daarom: dank aan iedereen die dit jaar meedeed.

- Aan de cliënten die hun ervaringen met ons deelden. Jullie openheid, moed en eerlijkheid helpen ons om zorg écht zinnig te maken. We leren van jullie wat werkt, wat beter kan en waar het écht om gaat.
- Aan de naasten: ouders, broers, zussen, partners, familie en vrienden. Jullie zijn onmisbaar. Jullie dragen, waken, begeleiden en steunen – vaak op de achtergrond. Dank voor jullie betrokkenheid en voor het delen van jullie inzichten.
- Aan de zorgprofessionals. Jullie zijn elke dag in contact, in actie, in gesprek. Jullie namen tijd om stil te staan, mee te denken, te onderzoeken. Jullie nieuwsgierigheid maakt het verschil.
- Aan alle onderzoekers, promovendi, co-onderzoekers en studenten: dank dat jullie kennis tastbaar en werkbaar maken. Jullie geven woorden, cijfers en verbanden aan wat er leeft in de praktijk.
- En aan al onze samenwerkingspartners, van de Vrije Universiteit tot 's Heeren Loo, de andere academische werkplaatsen en breder: bedankt voor jullie vertrouwen, samenwerking en betrokkenheid.

Team Viveon

Samen maken we Viveon
Colofon

Viveon
Academische werkplaats 's Heeren Loo - VU

Managementteam
Carlo Schuengel
Bas Bijl
Paul Jochems

Adviseurs Kennisontwikkeling
Esther Bisschops
Maaike van Rest
Manon Smit
Simone van der Plas

Redactie Publieksjaarverslag
Fetze Weerstra
Francis Herbers

Voorpagina
Tekening: Nova van der Kuip
Bewerking: Hugo van der Kuip

Fotografie
Foto promotie Esther Bisschops:
Jasja de Wit Fotografie

Inhoud
Alle medewerkers van Viveon
Van der Boechorststraat 7-9
1081 BT Amsterdam

www.viveon.nl
info@viveon.nl

Ontwerp
|DOKS| Ontwerpburo

De academische werkplaats Viveon ontvangt jaarlijks financiering van ZonMw in opdracht van het ministerie van VWS. Hiermee wordt gewerkt aan de opbouw van de kennisinfrastructuur binnen het programma Kennisinfrastructuur Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperkingen.